

נועם שיח

מאת אב"ד סאנטוב שליט"א

שם אני שותק כל הזמן...

עקב תשע"ח

מכון אפריון לשלמה

לייקווד תשע"ח

כל הזכויות שמורות

למכון אפריון לשלמה

להוצאת שיחות הרב שלמה זלמן פרידמן שליט"א

אב"ד סאנטוב - לייקווד

הרב פנחס בידרמן - הרב נתן נטע פרוש

9996551.z@gmail.com

לקבל גליונות, לנדב גליונות, ולהערות

נא לפנות להנ"ל

קונטרס זה נדבת

הנגיד החסיד המפואר בנש"ק

מו"ה אברהם ישעי' ענגל שליט"א

מגזע רבה"ק מזידיטשוב זי"ע

לע"נ כ"ק הרה"ק אדמו"ר מטאהש

מרן משולם פייש ב"ר מרדכי זצוקללה"ה

הוא ימליץ טוב בעדנו

לרגל יומא דהילולא רבה - כ"ז מנח"א

שם אני שותק כל הזמן...

בקידושא רבא ש"ק פרשת מטות-מסעי תשע"ח

בפרשתנו נאמר (במדבר ל', ג'): לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה, ואיתא ברש"י (ד"ה לא יחל) "לא יחל דברו, כמו לא יחלל דברו, לא יעשה דבריו חולין", ובביאור דברי רש"י מיתאמרא בשם הרה"ק בעל "צמח צדיק" מוויז'ניץ זי"ע, שעל האדם להיזהר שכל דיבור ודיבור היוצא מפיו יהיה אך ורק מה שמותר על פי תורה.

הנה ק"ז הגה"ק בעל "שמן רוקח" זי"ע היה מפרש לשון הפסוק "ככל היוצא מפיו יעשה", ד"יעשה" הוא מלשון "תיקון", וכמו שפירש רש"י על הפסוק (בראשית א', ז) "ויעש אלקים את הרקיע", ש"ויעש" הוא לשון תיקון, "תיקנו על עמדו והיא עשייתו", והכתוב בא לרמז, "לא יחל דברו" – שהאדם לא ידבר שיחת חולין, רק "ככל היוצא מפיו יעשה" – אלא א"כ הדיבורים אשר יוציא מפיו יש בהם איזה תיקון, אז יוכל לדבר...

בפרשתנו נאמר (במדבר ל', ב'): וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר ציוה ה'. הנה מרן הגה"ק מוויז'ניץ-מאנסי זי"ע היה מפרש בנועם שיחו, דהנה בפרשה זו בא משה רבינו ללמד את בני ישראל את דיני הנדרים אשר יוציאו מפיהם, שהם דינים קשים והלכות מרובות ומורכבות, ולכן צריכים להיזהר מאוד במה שמוציאים מהפה, כדי שלא יבואו להוציא מהפה לשון נדר, כי מרוב דיבור יכולים להבטיח דברים ולהגיע

לחשש נדר, ולכן העצה היעוצה לכך שלא יבואו להיכשל הוא לדבר כל היום רק דיבורים של תורה ומצוות, שאז לא יצאו מפיו סתם דיבורים שיכולים לגרום לנדרים ודומיהם.

וזהו מה שאמר להם משה לראשי המטות – קודם שהתחיל ללמדם דיני נדרים, "זה הדבר אשר ציוה ה'" – "דבר" הוא מלשון "דיבור", "זה הדבר" – אלו תהיינה הדיבורים אשר יצאו תמיד מפיו של אדם, "אשר ציוה ה'" – רק דברים אשר ציוה ה', דהיינו תורה ומצוות אשר ציוה ה' לעשותם, ואם ידברו כל היום רק דיבורים של תורה ומצוות, יוכלו להיזהר מלהיכשל בסתם דיבורים אסורים ונדרים.

הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע היה אומר, שהוא מחבב ביותר בעל תפילה שמתפלל בקול גבוה במיוחד, שהרי ב"קול" [צליל גבוה - tone] זה, בודאי לא דיבר לשון הרע...

סיפר מרן האדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א - על ישראל הדרתו בקרית וויז'ניץ בני ברק, שלפני שנים כאשר שהה זקינו כ"ק מרן בעל "אמרי חיים" מוויז'ניץ זי"ע באנטווערפן, הבחין ביהודי אחד שצילם אותו ועשה ממנו תמונה, והתבטא הרבי בפני מקורביו ואמר "אינני מבין למה צריך הלה את התמונה שלי, והלא הנני נמצא כאן לידו והוא יכול לראות אותי בעצמי", אך לאחר מכן נענה ה"אמרי חיים" בבת שחוק ואמר "אולי הלה צודק – תמונה הוא יותר טוב, ששם אני שותק כל הזמן"...

לפני כשבועיים שהיתי בשב"ק במאנסי, ובסעודה שלישית נשא כ"ק האדמו"ר מוויזשניץ-מאנסי שליט"א את דברות קדשו – דברים מאלפים ומיוחדים מאוד בטוב טעם ודעת, אשר היו לי לעונג רב ולמשיב נפש – ובין דבריו אמר כך:

הנה איתא בספר "חובות הלבבות" (שער "חשבון הנפש", פרק ג'), שהמדה הטובה ביותר, היא המדה של התבודדות, שאז אין להאדם הנסיון של הדיבור.

אך למעשה הלא ידוע לנו, שבני ישראל צריכים להתאסף ולהיוועד אחד עם השני, בפרט בשבת קודש ובזמנים קדושים אחרים, שיש ענין מיוחד שבני ישראל ישבו ויתוועדו ביחד (וכהא דמיתאמרא משמיה דהרה"ק בעל "אמרי חיים" מוויז'ניץ זי"ע על הפסוק (שמות ל"ה, ג'): לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת, דהנה, כשמגיע יום השבת קודש, והאדם מתעורר לבו בקרבו באש שלהבת קודש, ומזמר שירות ותשבחות לקל חי, מגודל יקרת מעלת יום השבת, אז "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" – זיץ נישט אין דער היים – נאר גיי אין ביהמ"ד אריין און זיץ צוזאמען מיט אנדערע אידן...), וממילא נראה מזה, שאז כשמתאספים, צריכים זהירות ושמירה יתירה על הדיבור.

מובא בשם הרה"ק מראפשיץ זי"ע, שהמילה "שבת", מתחילה עם האות שי"ן הנקודה בפת"ח – ש, לרמז שבשבת קודש צריכים לשתוק – ש, שזה מורה על השתיקה...

ואומר הרבי שליט"א שנראה לרמז ענין זה בקרא (תהלים קל"ג, א'): הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, דהנה המילה "טוב"

מורה ומרמזת על ענין השתיקה, וכהא שנאמר במשנה במסכת אבות (א', י"ז): ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה.

וזה רמז לנו נעים זמירות ישראל באמרו "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד", "הנה מה טוב ומה נעים" – מתי נעים ענין "הטוב" – דהיינו "שתיקה" – מתי מדה זו של השתיקה מיוחדת מאוד, "שבת אחים גם יחד" – כשבני ישראל יושבים ומתאספים ומתוועדים אחד עם השני – וכמו שאמר כק"ז בעל "אמרי חיים" זי"ע, ש"שבת אחים" רומז להתכנסות בשבת קודש – שאז יש להרבות ולהתאמץ במדה של השתיקה ובשמירת הדיבור, ושני הדברים ביחד נעימים וטובים, דהיינו בעת שיש "טוב" ויש "שבת אחים גם יחד", כשיש מדת השתיקה בעת שאחים יושבים ומתוועדים יחד.

והמשיך הרבי ואמר, שענין "שמירת הדיבור", אין הכוונה רק לדבר דיבורים שמותרים על פי התורה, שכן לפעמים "שמירת הדיבור" הכוונה שישמור על עצמו מלדבר כלל, אלא ישתוק לגמרי, שכן בהיכנס האדם לבית המדרש להתפלל, אז צריך לשתוק לגמרי ולא לדבר אפילו דיבורים שהם לכתחילה ממש ואין בהם שום סרך איסור, כי גם אם הדיבורים הם דיבורי היתר שמותר לדבר בהם, מ"מ בעת התפילה צריכים לשמור יותר על הדיבור ולא לדבר גם דיבורים כאלו, רק לשתוק לגמרי ולהתפלל להקב"ה.

נאמר בפסוק (במדבר כ"ד, ה'): מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל, ואיתא בספה"ק "שארית מנחם" לפרש בדרך צחות: מה טובו אהליך יעקב – מה טוב היה הדבר שב"אהליך" – בבית שלך – תתנהג בבחינת "יעקב", דהיינו מידת הענוה הרמוזה בתיבת "יעקב" מלשון "עקב", ותדבר עם כל אחד ואחד, אמנם "משכנותיך ישראל" – "משכנותיך" – כשתהיה בבית הכנסת ובבית המדרש,

משכן ה' – תתנהג בבחינת "ישראל" – בדרך חשיבות, כרמוז בתיבת "ישראל" שהן תיבות "לי ראש", שזה מורה על הבחינה של "ויגבה לבו בדרכי ה'" (דברי הימים ב' י"ז, ו'), והפסוק רומז, שב"משכנותיך", דהיינו מקום משכן ה' שיש שם השראת השכינה, בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, יתנהג האדם בבחינת "ישראל" בבחינת הגבהות בדרכי ה' ולא ידבר עם כל אחד ואחד, שכן בבית המדרש – בעת התפילה – צריכים לשתוק ולא לדבר.

וכמו שכתב הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע בצעטיל קטן (אות י"א), "ירגיל את עצמו וכו' ולעשות את עצמו כאילם בבית הכנסת, אפילו קודם התפילה ואחריה עד הליכתו לביתו".

וסיפר הרבי בענין זה סיפור נפלא, שיהודי אחד שקרב ובא מועד הגיעו למצוות של בנו, נכנס עם בנו אצל הרה"ק רבי משה מסווראן זי"ע, וביקש ממנו ברכה עבור בנו, ואז ציוה הרבי לבחור חתן הבר מצוה, שיקבל על עצמו בקבלה גמורה וחזקה שלעולם לא ישיח שיחת חולין עם התפילין שלו, והבחור קיבל על עצמו.

כשגדל הנער וזכה לבוא בברית הנישואין, נכנס שוב אצל הרבי מסווראן זי"ע לקבל ברכה, והרבי הורה לו שיקבל על עצמו בקבלה גמורה שלא ישיח שיחת חולין עם הטלית שלו – דהיינו – גם בשבתות וימים טובים שאין לובשים התפילין, ורק מעוטפים עם הטלית, גם אז לא ישיח בעת התפלה, והיהודי קיבל על עצמו.

ויהי לפקודת ימיו של האדם, כשנקרא בסוף ימיו ושנותיו לבית דין של מעלה, החלו שם לשאול אותו את כל השאלות ששואלים כל אדם בהגיעו לשם לאחר אריכות ימיו ושנותיו, וכמו

שאמרו חז"ל (מס' שבת דף ל"א ע"א): נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה וכו', והיהודי שתק ולא ענה, ושאלו אותו למה הוא לא עונה, הוא הראה על הטלית שלו, שיבינו שאיננו יכול לדבר בעוד הוא עטוף בטליתו.

כששמעו דייני הבית דין של מעלה את טענותיו, אמרו לו שאין כזה דבר, כאן זה בית דין של מעלה, ואם שואלים אותך דבר אתה חייב לענות! אך הוא לא פצה פיו, והראה כי כל עוד הוא מעוטף בטליתו איננו יכול לדבר כלל וכלל, ונעשה רעש בשמים, ופסקו שאם הקפיד על זה כל ימיו, אז הצדק עמו.

החלו הדיינים לפשפש במעשיו כל שנותיו עלי אדמות, ומשמצאו שאכן היהודי שמר את קבלתו בתוקף ולא דיבר מעולם עם הטלית שלו, פסקו שהוא זכאי לגמרי ונקבע מקומו בגן עדן... (ומידי דברי משהותי בצל הקודש במאנסי, אספר בדרך אגב דבר מעניין שאירע בשהותי שם. בקריאת התורה בשבת בבוקר, עלה הרבי לתורה בעליית "שישי", והקהל השתוממו לשמוע שהבעל קורא ממשיך לקרוא גם את עליית "שביעי", ולא הפסיק כדי לקרוא את העולה הבא לשביעי, אך לאחר שקרא כמה פסוקים ואז הפסיק, אז עלתה בת שחוק על פני כל הנאספים, שכן הבעל קורא עצר בפסוק (במדבר כ"ד, י"ה) "וישראל עושה חיל"...)

מרן האדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א - על ישראל הדרתו בקרית וויז'ניץ בני ברק, סיפר על החסיד הנודע ר' מרדכי חנא פוקס ז"ל, כי כאשר דיברו על ידו דיבורי לשון הרע, מיד נפלה עליו תרדמה. והרה"ק רבי יהודה'לע הורוויץ מדז'יקוב זי"ע אמר, כי לדעתו הדבר מובן בפשטות, כי ר' מרדכי חנא עבד את ה' בתמידות, וממילא אף

פעם לא ישן דיו, ער איז געווען א אויס געהארוועטער יוד, וכל עוד דיברו דברים שיש בהם תכלית ותועלת בעבודת ה', היו לו הדברים לעונג ולמשיב נפש ולא נמנם למרות עייפותו, אולם כששוחחו בדברי הבל, לשון הרע ורכילות, לא מצא בהן שום טעם, ולכן אז התגברה עליו עייפותו וישן...

עוד סיפר הרבי שליט"א, ששמע מהרה"ח ר' מנחם אליעזר מוזס הי"ו, שזכה לשמש את הרה"ק בעל "אמרי חיים" זי"ע, שפעם אחת כשפרצה מחלוקת באיזה ענין, התחיל לדבר עם הרבי בנושא זה, ברצותו לשמוע את חוות דעתו של הרבי בענין ההיא, אך תיכף ומיד כשהרבי הבין שהוא מדבר עמו אודות מחלוקת זו, התחיל לדבר לעצמו ואמר בפה קדשו "חיים מאיר ענטפער אים נישט – חיים מאיר ענטפער אים נישט" [אל תענה לו]...

דברים ספורים

עיומקה של בקשת סליחה

בחודש האחרון חל היה יומא הדיפלומאטאניא של האי צדיק יסוד עולם הגה"ק מטאהא זצוק"ל שמרן רבנו שליט"א התבטא אודתיו אחר ספירתו שרבות יש ללמוד ממעשיו ומדרכיו לדעת את המעשה אשר יעשון.
 מסופר ע"י משמשו שפעם אחת הגיע אליו עסקן נמוך אשר רצה לשוחח עמו אודות פרשיית מחלוקת גדולה אשר היתה בשעתו בציבור היראים בבארא פארק אודות ענין הלכתי מובהק אשר יש שהקילו ויש שאסרו. המשמש הבחין שיש לאותו עסקן מכשיר הקלטה ועידו בו רצה להקליט את השיחה ובמך להשתמש בזה לטובת אחד הצדדים. המשמש שקנאת תפקידו בערה בו ניש לשם שמים אל היהודי ושלף מידו את המכשיר לבלי יוכל להקליט בו. היהודי לעומת זה, בערה בו חמתו על שסוכלה מחשבתו וחלף במעמדו הרבי אל המשמש ומשך בחוקה בוקנו עד כדי תלישת חלק משערותיו עד כדי זוב דם ממש.
 המשמש עמד בחלם ובתדהמה. בזאת עוד לא קרתה לו מיום עמדו על דעתו ומעמדו כבנאי. כזו חוצפה וכזו העזה אל מול פני הרבי בעצמו עמד דומם ומבוזר ולא ידע ולא הצליח לחשב מה יעשה עמו וציפה מהרבי מטאהש שירידכנו או יזוץ באותו אור. לנה לאחר מס' יקות קרא לו הרבי ואמר לו "לך ובקש סליחה מהאיש הזה!! תדהמתו הוכפלה וגברה שבטתים. בבאב הפסיד ושאל "שאני יבקש סליחה? והלא הרבי בעצמו רואה מה נעשה לי ע"י האיש" אך הרבי כפל בקשתו ואמר "לך אליו ובקש ממנו סליחה פי פנארה גרמת לו לעגמת נפש גדולה שע"י בא לטמשול גדול שיצא תחת ידו" לנבאי לא היתה ביריה והאיש אפילו לא הסכים למחול לו עד שיקבל את המכשיר לידו וכן על זה הדרך עד שהוחזר לו ע"י הרבי בעצמו.
 לאחר כמה שעות היראה הרבי למשמשו את הנכתב בספר נתיב מצוותיך כיצד צריך להאמין שכל מה שקורה עם האדם, הבל מאיתו תיבדך ולא יתכן שיקרה לאדם רע כלשהו אם לא ששלחו מן השמים את פלוגי להרע לו ובששותק ומקבל בזיונות או יסורים באהבה, הוא יכול להמתיקם בזה הרבה ולהסוך מעצמו צרות ורעות רח"ל.
 מהחילום הרביים בחודש אלול בו מחתב כל אחד את אהרן דרבינו ומעשיו ומכין עצמו לבקשת הסליחה מחברים ומכריז ע"ו נעשת לימי הדין עם אהדות גמורה עם כל אחד ואחד ללא טינה ושנאה, קנאה ותחרות.

(על פי "נועם שיח" שע"י ספרון אפרון לשלמה נועם אמרונו של הרב סאטנאוט שליט"א)

דער טאהשער רבי צ"ל

עטליכע ערצילונגען איבער דעם צדיק און קדוש וואס קענען נישט אויסגעלאזט ווערן

און פאלגענד ברענגען מיר א פארקערטע מעשה, ווי דער רבי האט געשפירט פאר וויכטיג צו האלטן א בחור אין ישיבה, טראצדעם וואס די הנלה האט אים געוואלט ארויסווארפן.

ווי באוואוסט האט דער טאהשער רבי זי"ע מקרב געווען אלערליי בחורים און זיי אריינגעברענגט אין ישיבה און געהאלפן שטייגן בתורה ויראת שמים, אזש אסאך פון זיי זענען אויסגעשטיגן גרויסע תלמידי חכמים.

איינמאל זענען די הנלה'די הישיבה אריינגעקומען און זיך אפגעערטט אז ער פירט זיך נישט ווי עס דארף צו זיין, און זיי האבן מורא אז זיין השפעה וועט חלילה וחס ממשען זיין אויף אנדערע בחורים פון די ישיבה, און דערבער ווילן זיי אים שוין ארויסווארפן, אבער דער רבי זצ"ל איז נישט אזוי שנעל משוכנע געווארן פון זייערע ווערטער, און ער האט זיי אנגעהויבן בעטן זיי זאלן פרובירן נאכאמאל אז ערדן מיט דעם בחור און ווארענען אז אויב וועט ער נישט טוישן זיין אויפפירונג וועלן זיי אים מוזן ארויסווארפן, אבער למעשה זאלן זיי זיך נישט אפילו אים צו פארשיקן, די משגיחים האבן אבער גע'טענה'ט אז זיי האבן אים שוין עטליכע מאל געווארן, און ער פאלט נישט וואס זיי זאגן אים, נאר גייט ווייטער זיך מיט זיין שלעכטע התנהגות, און דערביי האבן זיי נישט קיין אנדערע ברירה, נאר אים שוין ארויסצווארפן פון ישיבה!

ווען דער רבי האט געזען אז זיי דעהרען נישט זיך בקשה, זיך נישט צו אילין יענעם ארויסצווארפן, האט ער זיי געזאגט: "ווען דער בחור וואלט געהייסן לאווי, וואלט איר אים אויך ארויסגעווארפן פון די ישיבה?..."

וועט שוין, שיחות הגר"צ רבי שלמה זלמן פרידמאן שליט"א, אב"ד סאטנאב לעקוואד - 5"ע מכן אפריל לשלמה *

עס דערציילט הר"ה ר' ישראל חיים קרויס שי אין זיין ביכל:

ווען איך בין געקומען אמאל באזוכן מיין באבע, האב איך געטראפן דארט אנגעגרייט קינדילעך, האב איך גענומען אפאר קינדילעך און געגסן. שפעטער האב איך מער נישט געטראפן די קינדילעך, האב איך געפרעגט מיין באבע וואו זיי זענען, זאגט זי מיר אז זיי האט דאס אוועקגעווארפן, ווייל זי האט באמערקט אז זיי זענען מילכיג (ווערעמיג), איך האב פארשטייט זיך געמאכט א שווייג, און ווייטער געגאנגען.

פון דארט בין איך געגאנגען דאווענען מעריב ביים רבי'ן, ווי נאר איך קום אריין, פרעגט מיר דער רבי: "וואס האסטו היינט געזען?" האב איך געענטפערט מיט א פראג: "דער רבי מיינט תאוות?" (מיר זענען אזוי נאנט געווען מיט'ן רבי'ן, אז מיר האבן געקענט שמועסן מיט אים יאר היימיש). זאגט מיר דער רבי: "ניין, האב איך געפרעגט דעם רבי'ן: 'אפשר מיינט דער רבי 'מונות'?" ווייטער זאגט דער רבי: "ניין".

דאן האב איך זיך א כאפ געגעבן און דערשארקן געפרעגט: "דער רבי מיינט אפשר די קינדילעך?" און אז איך דער רבי שוין ערנסט געווארן און מיט א זאג געגעבן: "זאג אים גאנץ תהלים, ס'וועט זיין פאר דיר א תיקון דערויף." *

דער רבי האט זייער מקפיד געווען אז מען זאל נישט רעדן ביים דאווענען, אמאל אום ראש-השנה איז געווען א גרויסע געשמעטעניץ, איז דער רבי ארויף אויפן באלעמען און זיך אנגערופן: "איך האב קיינעם נישט גערופן, איך האב דארויף קיינעם נישט. אויב האלט אים ביים רעדן ווייטער, קען איך מיר אריינגיין אין מיין פרייוואטע בית-המדרש און דארט דאווענען, און איך קענט ווייטער טון וואס איר ווילט." און מיט די ווערטער איז דער רבי ארויס פון בית-המדרש.

באלד איז געשטעלט געווארן א ספעציעלער אדאטס צו געבן אויף קדושת התפילה און גבאים האבן אנגעהויבן פארשן אזוי נישט רעדן ביים דאווענען. *

דער רבי פלעגט זאגן: "וואס איז דאס א טאהשער חסיד?" א טאהשער חסיד רעדט נישט ביים דאווענען, רעדט נישט קיין פאליטיק, און האט ליב יעדן איד!" *

זכותו יין ועליו לכל ישראל אמן

מיט יארן צוריק איז א סאטמארער בחור געקומען לערנען אין דער טאהשער ישיבה, ער איז געווען א חשוב'ער בחור, א גרויסער למדן און מתמיד עצום, וועלכער האט געלערנט מיט א פייער און א ברען. דער בחור האט געברענגט גרויס כבוד פאר די ישיבה, און זיי האבן מיט אים שטאלאצירט. איין פאקט איז אבער געשטערט פאר די הנלה, אז יעדע וואך ווען די צעלייט צייטונגען זענען געשריבען, האט דער בחור זיך איינגעהאנגלט איינע און עס דורכגעלייט פון אנהויב ביז צום סוף. חק וכלי יעבור.

די משגיחים אין ישיבה האבן גערעדט מיט דעם בחור, און אים מעורר געווען אז ס'איז דא א תקנה פונעם טאהשער רבי'ן אז מען טאר נישט ליינען קיינע צייטונגען אין די ישיבה, אבער דער בחור האט זיך געזאגט, אז ער האט געוואוינט צו ליינען דעם צייטונג יעדע וואך, און עס איז אים זייער שווער און דעם. ער קען פשוט נישט... ווען דער בחור האט דאס געהערט, האט ער אריין צום רבי'ן זצ"ל, פריען וואס ער זאל טון.

דער רבי'ס גענטפער איז געווען, אז מען זאל פרובירן מיט אלע כוחות צו לייגן דרוק אויף דעם בחור, ער זאל אויסהערן צו ליינען דעם צייטונג, און טאמער וועט עס נישט געלונגען, זאל מען דא ארויסשיקן דעם בחור פון ישיבה! דער משגיח איז ערשטיינט געווארן צו הערן דעם רבי'ס ווערטער, און וויכטיג אז דער רבי ווארפט נישט אזוי שנעל ארויס א בחור פון ישיבה - אפילו א שוואכער בחור - האט ער זיך אנגערופן און רבי'ן און געפרעגט: "דעם בחור וויל דער רבי ארויסשטעלן פון דער ישיבה, ער איז דאך פון די בעסטע בחורים!" אבער דער רבי האט זיך געהאלטן ביי זיינעם: "איך וויל פון גארנישט און דער בחור וואס ליינט א צייטונג, וויל איך נישט האלטן אין די ישיבה..."

הערנדיג דאס האבן די משגיחים פרובירט ווירקן אויף דעם בחור, ער זאל אויסהערן ליינען צו צייטונג, און זיי האבן אים געוואונען אז אויב וועט ער נישט אויסהערן - וועט ער זיך דארפן זוכן אן אנדערע ישיבה. דער בחור האט זיך איבער געקעמלט, און ער האט זיך געזאגט אז ער וויל עס ווייטער ליינען, און עס גייט אים גארנישט אן.

דער משגיח האט געזען אז ס'איז נישטא וואס צו טון, איז ער ווידער אריין צום רבי'ן איינציגע מיט א חשוב'ע דעלעגאציע, ער ערקלערט פאר'ן רבי'ן אז עס רעדט זיך פון א בחור א כלי וועלכער הייבט דעם גאנצן ישיבה, און אין זיין זכות האט דער ישיבה געקריגן א גוטער נאמען אין די גאס, און אפילו דער צייטונג וואס ער ליינט איז א כשר'ער און אידישער ציטירשפט, ארויסגעגעבן דורך ערליכע אידן פון א היימישער קרייז - עס האט דארט אביסל נישט און עטליכע משגיחים וואו די ברי תורה, נישטא דארט קיינע דעות כזכות חלילה. "איז דען נישט א גרויסע שאד ארויסצווארפן אזא בחור פון ישיבה?" האבן זיי געפרעגט דעם רבי'ן.

האט זיי דער רבי געזאגט: "איך וויל איך ערקלערן, מיין פראבלעם איז נישט אז איך האב מורא אז עס זענען דארט דא דעות כזכות אדער נישט-כשר'ע לייט-מאטריאל, דער פראבלעם איז אן אנדערע זאך: יעדע וואך פאסירן דאך עטליכע געשעענישן, אמאל מערערע און אמאל ווייניגער, עס מאכן זיך וואכן וואס עס זענען דא זייער סאך נייעסלעך, און אנדערע וואכן פאסירן נישט קיין סאך זאכן און עס איז נישטא וואס צו טוישן, וואלט זיך אנדערט זיך, אז איין וואך זאל דער צייטונג זיין פול און דיק, און אין דער אנדערער וואך זאל עס זיין דין און מיט ליידיגע בלעטער. אבער איך האב נאך קיינמאל נישט געזען אז אין א וואך וואס עס האבן נישט פאסירט קיין סאך נייעסלעך, זאל דער צייטונג ערשינען מיט האלב-ליידיגע בלעטער - דער וואך וועט זיך פול מיט נייעס! מה דאך זיין אז עס איז פול מיט ליגנט, פשוט אנצופולן דעם צייטונג..." *

איך דער רבי האט ממשיך געווען און געזאגט: "דער נאצנער תכלית פון לימוד התורה איז דאס למדן וללמד לשמור על השמות: וואס איז די תורה שטייט געשריבן (שמות ל"א/ב), מדבר שקר תרחק, און א בחור וואס דערווייטערט זיך נישט פון ליגנט, וויל איך נישט האלטן אין מיין ישיבה! ווען עס וועט ערשיינען א צייטונג, וואס אויך וואך וועט עס זיין פול מיט נייעס, און די אנדערע וואך וועלן זיך בלעטער זיין ליידיג, דעמאלטס וועט מען קענען שמועסן איבער עס אייברענגען אין ישיבה..." *

FOOD *for* THOUGHT

IF HIS NAME WAS LOWY

BY R' YITZCHOK HISIGER

The first *yahrtzeit* of Rav Meshulem Feish Lowy *zt"l*, the Tosher Rebbe, is marked this week. The Rebbe presided over his *kehillah* in Kiryas Tosh, located in the suburb of Boisbriand, Quebec.

One time, the *hanhalah* of the Tosher Yeshiva met with the Rebbe about a pressing matter. There was a *bochur* in the *yeshiva* who, they said, regularly misbehaved and had become a serious disturbance. The *hanhalah* members said that they were concerned that this *bochur's* conduct would have an adverse effect on the other *talmidim*. The *hanhalah* had come to ask the Rebbe to grant his permission to have the *bochur* expelled from the *yeshiva*.

The Rebbe was not convinced so

quickly. He questioned the *hanhalah* members and began analyzing various different approaches that could possibly help settle the *bochur* down. He asked them to speak to the *bochur* again and come up with other ways of dealing with his issues – anything so that the *bochur* could remain in the *yeshiva*.

The *hanhalah* members explained that they had indeed tried numerous methods and tactics, to no avail. Whatever they tried with this *bochur*, they said, proved fruitless. They were at their wits' end. It was time for this *bochur* to be sent packing for good, they averred. There was no other choice.

The Rebbe became very emotional. With deep compassion and concern, he asked the *hanhalah* members, "And if this *bochur's* name was Lowy, would you also throw him out of the *yeshiva*?"

To the Rebbe, every talmid in his yeshiva, indeed every Yid who came to him, was viewed as one of his own. They were all Lowys. The future of a bochur in his yeshiva was pondered with the sensitivity and consideration that would be granted a member of his own family.

- heard from Rav Shlomo Zalman Friedman, rov of Khal Zichron Elazar-Santov in Lakewood, NJ

ריחן רישת

פנינים ופרפראות נאות על פרישת השבוע בדרך דרוש ופולפל, אגדה וחסידות, מליצת ישרות ודברי צחות.

החסידות הצרופה

בלול ומיוסד על אדני התורה

גליון רנ"ט * שנה ו * פרישת מטות-מסעי * תשע"ה

מערכת יין ישן okmail.co.il@1664

בית היין - מאמרי השקפה

מספר הגה"צ אבד"ק סאנטוב שליט"א: שמעתי מאת ידיים" - "ענק אהן הענטז!"...

תוכן הענינים

לפרשת מטות-מסעי

"והילד השיב: לא כי אלא שלש אצבעות שבר לו אבא..." | מאמר מעורר אודות שמירת הדיבור ובפרט בימי 'בין המצרים' < עמ' א-ב

'טאק טאק'... | פניני דרוש < עמ' ג

השבת נועם הנשמות | מדור חדש!! < עמ' ד

השיחה על אם הדרך בקיסריה... | לקט ידיעות מפעיימות ומרתקות על הפרשה < עמ' ה

ניצוצות ושביבים אודות ימי חודש אב < עמ' ו

פרפרת על פרישיות מטות-מסעי | בדידי הוי עובדא < עמ' ז-ח

הגה"צ רבי אברהם חיים שפיצער זצ"ל אבד"ק "אור החיים" בבארא פארק סיפור נורא: בימיו של הגאון רבי אלחנן ווסרמן זצ"ל, היתה חבורת בחורים ריקים ופוחזים, שלא התנהגו כשורה רח"ל, והם הפילו את חיתם על כולם.

פעם אחת הלכו כמה בחורים משיבתו של רבי אלחנן ברחוב, ובאמצע הליכתם פגעה בהם אותה חבורה סוררת, שהחלו להפליא בהם את מכותיהם הנמרצות ולהתקוטט עמיהם. הבחורים, לא איבדו עשתנותיהם, והשיבו להם כדבעי.

למחרת נכנסו אותם בריונים לישיבה, וחיפשו אחר הבחורים שהתקוטטו עמיהם ביום האתמול. באותה עת, נכנס הגאון רבי אלחנן זצ"ל גם הוא לישיבה, וניסה לגרשם משישיבה, אך ללא הועיל, הם עמדו בשלהם ולא רצו לצאת.

משראה רבי אלחנן את פני הדברים, ניגש אליהם, והתחיל לדוחפם בשתי ידיו החוצה, אך אז העיוז החוצפים פניהם וקראו לעבר רבי אלחנן בכינוי "חני! בלי ידיים" - "אהן הענטז!"... השיב להם ר' אלחנן: "אתם בלי

מיד כשיצאו הדברים מפיו, נשארו אותם החצופים משותקים בשתי ידיהם רח"ל, מבלי יכולת להזיזם כלל...

כשראו כן בני הישיבה, החלו לדבר בהתרגשות מהמופת הגדול שעשה רבם. אך כשנדע על כך לרבי אלחנן, חרה לו הדבר. למחרת כינס את בני הישיבה ונשא בפניהם את דבריו, וכה אמר להם: רבותי, אין זה מופת כלל וכלל! אלא אם האדם שומר את פיו כראוי, ומקיים את הנאמר (דברים כג, כד) "מוצא שפתין תשמור", אז הקב"ה מקיים את כל אשר הוא מבקש...

אח"כ עלה משיגח הישיבה על הבימה, ונשא אף הוא את דבריו לבני הישיבה, וכה אמר להם: עד עתה חשבנו שמה שאירע עם הידים - היה מופת - אמנם עתה ששמענו מפי ראש הישיבה, שזה רק בזכות שהוא מקיים "מוצא שפתין תשמור" כדבעי - א"כ הלא זהו המופת הגדול ביותר!... (עפי" קונטרס 'נועם שיח').

הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע היה אומר הרבה דברים בדרך צחות, אך בתוכם עמקו מאוד מחשבותיו. והיה מפרש על עצמו מקרא שכתוב ויברך דוד את ה', אך

הגליון השבוע

לזכות נשמת

הרבנית מרת גיטל מירל בריינדל לאה ע"ה בת כ"ק האדמו"ר הרה"צ רבי יוחנן מטאלנא זי"ע

גלב"ע כ"ט תמוז
ת.נ.צ.ב.ה.

אם ראשונים כמלאכים – האדמו"ר הרב משולם פייש סג"ל לאווי צ"ל

האדמו"ר הרב משולם פייש סג"ל לאווי (השני) מטאהש צ"ל - נולד בג'ג בניסן ה'תרפ"א (1921) בניקטאהש, רזנות סאבולץ' (הונגריה) והיה בכור בניו של אביו. משחר ילדותו ניכר כי לגדולות נוצר, למד בהתמדה נפלאה, התפלל בהתלהבות, מידותיו הטובות הפליאו את כל ראויו. בשנת ה'תש"ג (1943) גויס לשירות העבודה ההונגרי ונשלח למחנות בקושיצה ובמרגיטה. בשנת ה'תש"ד (1944) נכבשה המדינה על ידי גרמניה הנאצית ומרבית משפחתו המורחבת נשלחה לאושוויץ. אביו נרצח ברח"א אלול ה'תש"ד (1944).

לאחר השבצא האדום נכנס למרגיטה שוחרר רבינו והוא הזמין בשנת ה'תש"ח (1948) על ידי שרידי חסידות טאהש לשמש כאב"ד ואדמו"ר בניקטאהש והחל לשמש כאדמו"ר השלישי של חסידות טאהש. שם התמיד בלימודיו יומם ולילה, התפלל שעות ארוכות בהתלהבות נוראה, ועבד את בוראו בקדושה נפלאה. ביתו היה פתוח לרווחה ליהודים הצריכים עזר וחיזקם בכל מצוקותיהם במסירות נפש. במשך שנים וחצי הוא עזב את הונגריה בעקבות השלטון הקומוניסטי. בשנת ה'תש"א (1951) עקר למונטריאל שבקנדה, ומיד הקים שם את בית מדרשו 'אהל אלימלך' טאהש. קיבץ את בניו וחיזקם לבנות את כלל ישראל מחדש אחרי החורבן הנורא.

רבים השכימו לפתוח מכל קצווי תבל ונדע לצדיק קדוש ה' ופועל ישועות. בשנת ה'תשכ"ג (1963) הקים שיכון חסידים בשם 'קרית טאהש' מחוץ לעיר, יסד ובה ישיבה גדולה לבחורים, והרביץ בו תורה אלפיים וכן הקים בתי חינוך לבנים ולבנות, בפרבר באזנ'אריאן. עם השנים נאספו סביבו חסידים רבים. עבד את ה' כחד מצדיקי קמאי. רדף אחר השלום. ברח מן מצוקותיהם כמפני האש. נודע באהבת ישראל ומידותיו הנשגבות. פיזר סכמוי עתק לצדקה. הגבאים ניסו למנוע את חלוקת הסכומים האדירים, כי לבית הרבי לא נשאר אפילו פרוטה לפורטה, ומשהרגיש בזה הרבי, היה מטימין את הממון בנעילי למען לא ירגישו הגבאים בדבר.

כשהגבאים הערימו קשיים על הנצרכים להיכנס לבית הרבי, ניגשו אלו לרבי בבית מדרשו, ואמר להם לבוא אליו כשהולך למקווה, ושם חילק סכומים אדירים. מדי יום ביומו הקפיד לסיים את כל פרקי התהלים. לא ישן ולא אכל מרגע שהקיץ והיה טועם "פת שחרית" רק לאחר חצות הלילה! בעל רוח-הקודש. נפטר ב- כ"ז באב ה'תשע"ה (2015). ציונו בקרית טאהש, בואבריאן (קנדה). חי כ-94 שנים. בנו רבי אלימלך משמש אחריו כאדמו"ר.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר ר' אלימלך מטאהש. **אביו:** האדמו"ר ר' מרדכי סג"ל לאווי ה"ד רב העיירה דעמעטשער בהונגריה. **אמו:** מרת צירל (בת ר' יעקב פקעטע, בעמ"ס אמת ליעקב מנירבאטור). **מרבתי:** ר' אשר לאווי (דדו), רבינו נסע לישיבתו בקאלוב). **נשותיו:** מרת חווה (בת ר' יהודה ויינגרטן - זיווג ראשון בין השנים תש"ו-תשנ"ו), מרת מלכה (בת ר' מדל איסל ממונטריאל, אלמנת ר' אברהם יצחק הויר - זיווג שני, משנת ה'תשס"ז). **ילדיו:** ר' מרדכי צ"ל (נפטר בשנת ה'תשנ"ח), מרת צירל (נישאה לר' אביגדור פיש, האדמו"ר מהאדס ויליאמסבורג), מרת ברכה חנה (נישאה לר' יוסף מאיר משיער, האדמו"ר מליז'נסק מוסי), מרת פריידל שרה (נישאה לר' אברהם כץ, אב"ד משכונת אלי יעקב במוסי), מרת שושנה מלכה אלטה (נישאה לר' יוסף רחמיאל כהנא, ראש הסוללים בקרית טאהש), האדמו"ר הנוכחי, ר' אלימלך לאווי (חתן רבי נפתלי צבי לאבין מזידיטשוב). **מספריו:** יעבודת עבודה- ח' חלקים

היה זה לפני שנים בעת שהרבינו שהה בניו-יוק, נכנס אליו יהודי ושח לפניו בלב שבור את צרתו, שאשתו עזבה אותו עם כל הילדים ומסרבת לחזור לביתו. בירר הרבי את מספר הטלפון של אשתו, והקשר אליה לשאול אם היא מסכימה להיפגש מחר עם בעלה בביתם בשעה עשר בבוקר, והרבי יעלה לדבר עמם שם. מחוסר ברירה הסכימה האשה, כי אי אפשר היה לטוב אדם גדול כמוהו. לאחר מכן קרא הרבי לאחד ממקורביו, והורה לו להזמין מנות למחר בשעה רבע לעשר בבוקר, ואמר לו למקורבו שהוא כבר יהיה אצלו בתשע וחצי ויוצרך עמו לנסיעתו.

במחרת בבוקר הגיע המקורב כמסוכס לבית הרבי, אך לפליאתו ראה שהרבי מתכונן ללכת לבית מדרשו להתפלל, וכך הוא, הרבי נכנס לבית מדרשו להתפלל, ולא חשב המקורב שכנראה הרבי שחש שיש לו ביקור אצל אותו יהודי, ולכן ניגש אל הרבי ולחש באזניו שיש לו פגישה חדופה בבית אותו היהודי, הרבי רמז לו שהכל בסדר. הרבי לקח את טליתו, והניחה על כתפיו כעומד להתפלל, אך לפתע עשה תנועות כאילו שאינו חש בטובו, ולא הוציא הרבי להיכנס למקוית, וככנס מהר לחדרו, רמז הרבי למקורבו שימתין לו בחוץ. **מיד שכנסנו הרבי לחדרו, יצא מפתח אחר לעבר המונית הממכה להם בחוץ, והבין לאשה זהו, כי אם היה הרבי יוצא כרגיל למונית, היו כולם באים לבדוק להיכן הרבי נוסע, והיו כוללים להיוודע, והוא לא היה רוצה שידעו ממטרת נסיעתו, ותיכף ומיד נכנסו למונית ונסעו למחוז הפצם.**

כשהגיעו, אמר למקורבו שימתין בחוץ, והרבי נכנס בפנים ושהה שם זמן רב – כשכל אנשי שלומו מדמים שהרבי עדיין בחדרו למקוית. לאחר זמן יצא הרבי ואמר למקורבו שיגש לבית פלוגי שנקב בשמו, ויביא לו מה שימסור לו. הלה עשה מיד כמצווה, והלך לביתו של ההוא, ונתן לו מעטפה עבה חתומה שהיה ניכר שיש שם סכום גדול מאוד, ואמר לו לשמור על הסכף ולמסורו מיד ליד הרבי. וכמצווה מסר את המעטפה מיד להרבי, והרבי נכנס שוב לאותו בית, ולאיש זהו, יצא וחדר למעון קדשו. לאחר זמן בירר הרבי על כספו, והוא נודע לו כל העניין הנפלא – הרבי הצליח להשכיך שם שלום בזה שאמר לאשה שאם היא מתחייבת לחזור לביתה כרגיל עם ילדיה- אזי הוא מתחייב להחזיק על חשבונו ולכלכלה במשך עשר שנים תמימות! ומיד כשהאשה הסכימה, הרים הרבי טלפון לאחד מעושי דברו, והעלה נתן מיד סכום עצום מאוד לשם ההתחלה שיהיה להם כסף מזומן. אח"כ נודע לו שאכן השלום בית חי וקיים, באהבה ואחוה בשלום ורעות, כשמסורם כל השנים היו על כתפי הרבי...

הסיפור מתוך נועם שיחי - שיחות הגה"צ רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אבד"ק סאנטוב לייקוד

משולחן הקוראים

בס"ד

לכבוד המערכת הנכבדה "אפריון לשלמה" - המוציאים לאור דבריו הנלהבים של הגה"ח אב"ד סאנטוב שליט"א, מהיושבים ראשונה בצילא דמהימנותא כאן קרית מלך רב.

בראשונה הנני להודות לכם מעומק הלב על שהינכם שולחים לי מדי שבוע את הקונטרס הנפלא "**נועם שיח**", שהנני עובר עליו מדי שבוע, ומאד נהנה ומשיב את לבי.

ובמיוחד נהניתי מאד מאת המאמר הנפלא שהופיע ב"**נועם שיח**" לפרשת מטו"מ העעל"ט, והוא כתבה אודות אורחות חיים של רבינו ה"ישועות משה" זי"ע, תחת הכותרת "**באהבתה תשגה תמיד**", וברצוני להוסיף איזה דבר.

שמעתי פעם מיהודי אחד, אשר בשנים שרבינו ה"ישועות משה" זי"ע הי' אב"ד ור"מ, והי' נוסע מדי פעם לחו"ל לאסוף כספים עבור הישיבה, ואז עוד לא הי' לו גבאים שנסעו אתו רק נסע לבד, ובחו"ל הי' פוגש את ר' דודק'ע ויזניצר זצ"ל, שהי' נוסע קודם להכין את המגביות, והיהודי הנ"ל הי' אז בחור מקנדה, והוא הי' בארה"ב והי' הגבאי של רבינו זצ"ל אז, ובאחד האכסניות (איני יודע היכן) קיבלו חדר אחד לרבינו ולהויז בחור הנ"ל. בלילה כשהגבאי נשכב לישון, רבינו התיישב ללמוד, אבל הבחור ששכב במטה לא הי' יכול להירדם בראותו את רבינו יושב לצידו ולומד, ופתאום הבחין רבינו שהבחור אינו ישן והבין שזה בגלל לימודו, מיד סגר את ספריו וכיבה את האור ונכנס למטה כאילו הולך לישון, ואח"כ עקב אחרי הבחור לראות אם נרדם, ואז יצא ממטתו והמשיך את לימודיו, אבל לא עבר הרבה זמן והבחור התעורר וראה את רבינו לומד שוב, ואז הוא עשה עצמו כישן בכדי שלא להפריע את לימודיו של רבינו...

החותם בברכה:

א. א.

קרית ויזניץ בני ברק

מתוך דברי תורה ש"ק פרשת שופטים תשע"ז

בשבע שעעל"ט הייתי בקרית טאהש המעטירה לרגל יומא דהילולא רבא של הרה"ק מטאהש זי"ע (שאבי מורי ז"ל היה מעשרה הראשונים שלו אחרי המלחמה הנוראה, ועמד על ימינו במסירות נפלאה), ופגשתי שם את ידידי החשוב הרה"ג רבי שלמה יונגער שליט"א דומ"ץ טאהש בקרית יואל, וסיפר לי כמה סיפורים נפלאים על מרן הרה"ק מטאהש זי"ע, וכך סיפר:

כידוע, שהרה"ק מטאהש היה מחלק סכומים אדירים לצדקה, ולצורך כך היה מבקש מאנשי שלומו ומבעלי יכולת, נדבות או הלוואות, שיעזרו לו בזה, וכמה פעמים היה הרה"ק מתנצל למה הוא מבקש מהם את הסכומים הגדולים האלה, והסביר להם, שהוא צריך את הכסף לאיזה ענין חשוב מאוד וכדו'.

סיפר לו יהודי אחד הגר בקרית יואל, שפעם ביקש ממנו הרה"ק זי"ע שיתן לו סכום הגון ביותר, וכשהרבי התחיל להתנצל שהוא צריך את זה לצורך חשוב מאוד, אמר להרבי "אני נותן את הכסף להרבי בתשואות חן - הרבי יכול לעשות עם הכסף מה שהוא רוצה..."

מספר היהודי, שכשהרבי שמע את דבריו, התחיל הרבי לייסרו בתוכחת מוסר, ושאל אותו: מה הכוונה שאני יכול לעשות עם הכסף מה ש"אני" רוצה, וכי אני עושה מה שאני רוצה?? - אני עושה מה שהקב"ה רוצה!!...

פעם הוצרכו לסדר אצל הממשלה כמה עניינים לטובת המוסדות של הרבי, ולשם כך מינו כמה עורכי דינים שיסדרו את זה. ואחד העורכי הדינים - כשהתחיל לסדר העניינים - שאל את הרבי "למי שייכים המוסדות?" והשיב הרבי "להקב"ה". והמשיך העורך דין ושאל את הרבי "מי הבעל הבית של המוסדות?" והשיב הרבי "הקב"ה". ושוב שאל "מי מחליט כל הדברים בענייני המוסדות?" והשיב הרבי "הקב"ה"...

כמו כן מסופר, שכשעבר הרבי מאירופה, להתגורר במדינת קנדה, הגיעו להגבול של מדינת קנדה, ושם שאלו את הרבי "מה אתה הולך לעשות בקנדה?" והשיב הרבי "אני עבד ה', ואני הולך לעשות רצון ה'". שאלוהו שוב "במה אתה הולך להתעסק שם?" השיב הרבי שוב "אני עבד ה', ואני הולך לעשות רצון ה'". שאלוהו "מנין יהיה לך פרנסה?" והשיב הרבי "פרנסה יהיה לי מהקב"ה"..." ושוב כבר לא שאלוהו דבר והניחו לו להמשיך לדרכו...

עוד סיפר: בתקופה מסוימת נקלעה הישיבה הקדושה דטאהש לקשיים מרובים, והנהלת הישיבה ביקשו מאת הרה"ק מטאהש זי"ע שירשה להבחורים מהישיבה ללכת לאסוף כספים להחזקת הישיבה, אך הרבי לא היה לו חשק לכך, ולא הניח להם, אך לאחר שהמצב היה קשה ממש, ולאחר הפצרות חוזרות ונשנות מצד הנהלת הישיבה, הסכים הרבי בלית ברירה, אך בטרם כל, כינס הרבי את הבחורים וביקש מהם לשמור על שני דברים: האחת - שכשאוספים כסף בבתי מדרשות, שלא יאספו כשאוהזים בין "ברוך שאמר" ל"שמונה עשרה", והשנית - יש כאן בקהלתנו כמה משפחות שחיים בדחקות נוראה, ואין להם לכדי לחם לאכול, ולכן אני מבקש - ואומר הרבי - שכל הכסף שאתם אוספים שתעבירו מיד לאותן משפחות נצרכות...

